

HOTĂRÂREA CURȚII (Camera a patra)

20 octombrie 2011 *

În cauza C-123/10,

având ca obiect o cerere de pronunțare a unei hotărâri preliminare formulată în temeiul articolului 267 TFUE de Oberster Gerichtshof (Austria), prin decizia din 9 februarie 2010, primită de Curte la 8 martie 2010, în procedura

Waltraud Brachner

împotriva

Pensionsversicherungsanstalt,

CURTEA (Camera a patra),

compusă din domnul J.-C. Bonichot, președinte de cameră, doamna A. Prechal (raportor), domnii K. Schiemann, L. Bay Larsen, și E. Jarașiūnas, judecători,

avocat general: doamna V. Trstenjak,
grefier: domnul K. Malacek, administrator,

* Limba de procedură: germana.

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 13 aprilie 2011,

luând în considerare observațiile prezentate:

- pentru guvernul austriac de domnul G. Hesse, în calitate de agent;
- pentru Irlanda, de domnii D. O'Hagan și N. Travers, în calitate de agenți;
- pentru Comisia Europeană, de domnii V. Kreuzschitz și M. van Beek, în calitate de agenți,

după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 16 iunie 2011,

pronunță prezenta

Hotărâre

- ¹ Cererea de pronunțare a unei hotărâri preliminare privește interpretarea articolului 4 alineatul (1) din Directiva 79/7/CEE a Consiliului din 19 decembrie 1978 privind aplicarea treptată a principiului egalității de tratament între bărbați și femei în domeniul securității sociale (JO 1979, L 6, p. 24, Ediție specială, 05/vol. 1, p. 192).

- 2 Această cerere a fost formulată în cadrul unui litigiu între doamna Brachner, pe de o parte, și Pensionsversicherungsanstalt (organism de asigurare pentru limită de vârstă), pe de altă parte, în legătură cu majorarea cuantumului pensiei pentru limită de vârstă care i-a fost acordată în temeiul sistemului de ajustare a pensiilor prevăzut pentru anul 2008.

Cadrul juridic

Dreptul Uniunii

- 3 Articolul 1 din Directiva 79/7 prevede:

„Obiectul prezentei directive îl constituie aplicarea dreptată, în domeniul securității sociale și al altor elemente ale protecției sociale prevăzute la articolul 3, a principiului egalității de tratament între bărbați și femei în domeniul securității sociale, denumit în continuare «principiul egalității de tratament».”

- 4 Articolul 3 alineatul (1) din directiva menționată prevede:

„Prezenta directivă se aplică:

- (a) regimurilor juridice care asigură protecția împotriva următoarelor riscuri:

[...]

— limită de vârstă;

[...]

(b) dispozițiilor privind asistența socială, în măsura în care acestea sunt destinate să completeze sau să suplinească regimurile menționate la litera (a).”

5 Potrivit articolului 4 alineatul (1) din aceeași directivă:

„Principiul egalității de tratament presupune inexistența oricărei discriminări pe criterii de sex, în raport, direct sau indirect, în special cu starea civilă sau familială, îndeosebi în ceea ce privește:

[...]

— calculul prestațiilor, inclusiv sporurile datorate celui alt soț și persoanelor aflate în întreținere și condițiile care reglementează durata și menținerea dreptului la prestații.”

Dreptul național

6 Articolul 108 alineatul (5) din Legea generală privind asigurarea socială (Allgemeines Sozialversicherungsgesetz) din 9 septembrie 1955 (BGBl. 189/1955), în versiunea aplicabilă acțiunii principale (denumită în continuare „ASVG”), prevede:

„Coeficient de ajustare: ministrul federal al securității sociale, generațiilor și protecției consumatorilor trebuie să stabilească coeficientul de ajustare (articolul 108f), în

fiecare an, prin decret, până cel târziu la 30 noiembrie a fiecărui an, pentru anul calendaristic următor. Decretul trebuie trimis spre aprobare Guvernului Federal. Dacă nu se prevede altfel, coeficientul de ajustare se aplică pentru majorarea rentelor și a pensiilor, precum și a contribuțiilor fixe de cotizare din sistemul de asigurări sociale.”

7 Articolul 108f din ASVG are următorul cuprins:

„(1) Ministrul federal al securității sociale, generațiilor și protecției consumatorilor trebuie să stabilească pentru fiecare an coeficientul de ajustare luând în considerare valoarea de referință stabilită la articolul 108e alineatul (9) punctul 1.

(2) Valoarea de referință trebuie stabilită astfel încât majorarea pensiilor, în urma ajustării cu aceasta, să corespundă creșterii prețurilor de consum conform alineatului (3). Valoarea de referință trebuie rotunjită la trei zecimale.

(3) Creșterea prețurilor de consum trebuie determinată pe baza creșterii medii din ultimele douăsprezece luni calendaristice până în luna iulie a anului anterior anului în care are loc ajustarea. În acest scop, se va lua în considerare indicele prețurilor de consum pentru anul 2000 sau orice alt indice care îl înlocuiește. [...]”

8 Potrivit articolului 108h alineatul (1) din ASVG:

„Începând cu data de 1 ianuarie a fiecărui an, se multiplică cu coeficientul de ajustare:

- a) toate pensiile din sistemul de asigurări de pensii pentru care ziua de referință [...] este anterioară datei de 1 ianuarie a anului respectiv

[...]”

- 9 Pentru anul 2008, coeficientul de ajustare a pensiilor plătite în temeiul ASVG a fost stabilit la 1,017, prin decizie a ministrului federal al securității sociale și protecției consumatorilor (BGBl. II, 337/2007).
- 10 Articolul 634 alineatul (10) din ASVG, în versiunea rezultată din Legea federală de adaptare a dispozițiilor cu putere de lege la acordul încheiat în conformitate cu articolul 15a din BV-G cu privire la organizarea și la finanțarea sistemului de sănătate pentru anii 2008-2013 (Bundesgesetz zur Anpassung von Rechtsvorschriften an die Vereinbarung gemäß Art. 15a B-VG über die Organisation und Finanzierung des Gesundheitswesens für die Jahre 2008 bis 2013, BGBl. I, 101/2007, denumită în continuare „legea de modificare din 2007”), prevede o majorare excepțională a pensiilor pentru anul 2008, în urma unui acord încheiat cu Österreichischer Seniorenrat (Consiliul austriac al persoanelor vârstnice).
- 11 Potrivit acestei dispoziții:

„Prin derogare de la articolul 108h alineatul (1) prima teză, în anul 2008 nu se vor înmulți cu coeficientul de ajustare pensiile lunare mai mari de 746,99 euro, ci acestea vor fi majorate după cum urmează: dacă pensia lunară este

1. peste 746,99 până la 1 050 de euro, trebuie majorată cu 21 de euro;
 2. peste 1 050 până la 1 700 de euro, trebuie înmulțită cu coeficientul 1,020;
 3. peste 1 700 până la 2 161,50 euro, trebuie majorată cu o valoare procentuală care scade liniar între valorile amintite de la 2,0% la 1,7%;
 4. peste 2 161,50 euro, trebuie majorată cu 36,57 euro.”
- 12 Persoanele cu reședința pe teritoriul austriac care beneficiază de o pensie pentru limită de vârstă sau de o pensie de urmaș al cărei quantum este atât de mic încât nu acoperă minimul de subzistență deoarece nu au realizat suficiente perioade de asigurare sau baza de calcul a pensiei lor este prea mică au în principiu dreptul la o alocație compensatorie, cu condiția ca veniturile lor care trebuie luate în considerare să nu depășească baremul stabilit pentru acordarea acestei alocații.
- 13 Articolul 292 alineatul (2) din ASVG prevede în această privință că venitul global al soțului care locuiește cu pensionarul trebuie luat în considerare pentru a stabili dacă, în raport cu acest barem, acesta din urmă are dreptul la alocația compensatorie.
- 14 În cazul în care quantumul brut al pensiei și celelalte venituri nete ale unei persoane și ale soțului care locuiește cu ea sunt inferioare baremului alocației compensatorii, această persoană are dreptul la alocația menționată până la un quantum egal cu diferența dintre veniturile sale globale și acest barem.

- 15 Articolul 293 din ASVG, în versiunea rezultată din legea de modificare din 2007, prevede o majorare excepțională a baremului alocației compensatorii, trecând de la 726 de euro la 747 de euro pentru pensionarii singuri și de la 1 091,14 euro la 1 120 de euro pentru pensionarii care locuiesc cu soțul.

Acțiunea principală și întrebările preliminare

- 16 Doamna Brachner, născută la 8 iunie 1947, primește din partea Pensionsversicherungsanstalt o pensie pentru limită de vârstă în temeiul ASVG, al cărei cuantum lunar brut era, în anul 2007, de 368,16 euro. Ea nu are dreptul la alocația compensatorie, întrucât soțul său beneficiază de o pensie lunară de 1 340,33 euro net, care, adăugată la propriile venituri, ajunge la un cuantum care îl depășește pe cel prevăzut de baremul alocației menționate.
- 17 Prin decizia din 8 mai 2008, Pensionsversicherungsanstalt a stabilit că, luând în considerare coeficientul de ajustare, fixat la 1,017 pentru anul 2008, pensia lunară a doamnei Brachner este, de la 1 ianuarie 2008, de 374,42 euro brut, și anume o majorare de 1,7% a cuantumului pensiei sale.
- 18 Împotriva acestei decizii, doamna Brachner a introdus o acțiune în fața Landesgericht Linz, solicitând plata unei pensii în cuantum de 389,16 euro brut lunar începând cu 1 ianuarie 2008, cu alte cuvinte, majorarea cu 21 de euro prevăzută la articolul 634 alineatul (10) din ASVG, în versiunea rezultată din legea de modificare din 2007, pentru pensiile al căror cuantum lunar este cuprins între 746,99 și 1 050 de euro.

- 19 În susținerea acțiunii sale, reclamanta a arătat că ajustarea realizată de legiuitorul austriac pentru exercițiul financiar 2008 este incompatibilă cu principiul egalității de tratament, că încalcă garanția constituțională a dreptului de proprietate și presupune o discriminare indirectă față de femei, contrară articolului 4 din Directiva 79/7.
- 20 Prin hotărârea din 8 iulie 2008, Landesgericht Linz a admis acțiunea doamnei Brachner, considerând că ajustarea pensiilor pentru exercițiul financiar 2008 presupune o discriminare indirectă ilegală față de femei.
- 21 Această sentință a fost modificată printr-o hotărâre din 13 august 2008 a Oberlandesgericht Linz (Tribunalul regional superior din Linz), care a statuat în calitate de instanță de apel în materia dreptului muncii și al asigurărilor sociale. Doamna Brachner a formulat recurs în fața Oberster Gerichtshof (Curtea Supremă).
- 22 Prin hotărârea din 24 septembrie 2009, Verfassungsgerichtshof (Curtea Constituțională) a respins cererile, printre care figura și cea formulată de Oberster Gerichtshof în cauza referitoare la doamna Brachner, având ca obiect anularea dispozițiilor din ASVG privind ajustarea pensiilor pentru exercițiul financiar 2008, în măsura în care legea de modificare din 2007 limitează majorarea excepțională a pensiilor pentru acest an numai la pensiile care depășesc 746,99 euro. Aceste cereri se bazează pe motive de drept constituțional întemeiate pe o încălcare a principiului egalității și a dreptului de proprietate.
- 23 Întrucât Verfassungsgerichtshof a respins aceste cereri, Oberster Gerichtshof a continuat din oficiu procedura recursului în acțiunea principală.

- 24 Instanța de trimitere arată că procedura aflată pe rolul său are în continuare ca obiect soluționarea aspectului, rămas în litigiu între părți, dacă ajustarea pensiilor realizată de legiuitorul austriac pentru exercițiul financiar 2008 încalcă articolul 4 din Directiva 79/7 din cauza existenței unei discriminări indirecte față de femei.
- 25 În această privință, Oberster Gerichtshof constată, în primul rând, că părțile sunt în litigiu cu privire la aspectul dacă sistemul de ajustare anuală a pensiilor în cauză în acțiunea principală intră în domeniul de aplicare al articolul 4 alineatul (1) din Directiva 79/7 și, în special, al noțiunii „calculul prestațiilor” care figurează în acesta.
- 26 Instanța menționată consideră, în al doilea rând, în ceea ce privește discriminarea indirectă pe care ar fi suferit-o doamna Brachner, că ajustarea pensiilor pusă în aplicare pentru anul 2008 presupune o inegalitate de tratament a pensionarilor vizați în măsura în care pensiile inferioare baremului alocației compensatorii nu au fost majorate decât cu 1,7 %, în timp ce pensiile cuprinse între 747 și 2 160 de euro au beneficiat de o majorare superioară.
- 27 Ar trebui, așadar, să se analizeze dacă această inegalitate de tratament presupune un dezavantaj care afectează un număr semnificativ mai ridicat de femei decât de bărbați.
- 28 Instanța de trimitere se referă în această privință la următoarele constatări care rezultă din date statistice pentru luna decembrie 2007 referitoare la persoanele care intră în domeniul de aplicare al ASVG:
- 1 325 762 de persoane, dintre care 614 293 de bărbați și 711 469 de femei, beneficiază de o pensie pentru limită de vârstă în temeiul propriei activități profesionale;

- 562463 de persoane, dintre care 408910 femei și 153553 de bărbați, au primit o pensie mai mică sau egală cu un cuantum lunar de 750 de euro (denumită în continuare „pensia minimă”), și anume 57 % dintre femeile pensionate și 25 % dintre bărbații pensionați.
- 29 Potrivit instanței menționate, rezultă că procentajul femeilor dezavantajate de ajustarea pensiilor pentru exercițiul financiar 2008 este de aproximativ 2,3 ori mai ridicat decât cel al bărbaților.
- 30 Oberster Gerichtshof indică, în al treilea rând, că Pensionsversicherungsanstalt a arătat că o astfel de inegalitate de tratament ar putea fi justificată în mod obiectiv, mai întâi, deoarece femeile contribuie mai puțin timp decât bărbații, dat fiind că se pensionează mai devreme decât aceștia din urmă, apoi, de faptul că femeile primesc pensia un timp mai îndelungat decât bărbații datorită speranței lor de viață, care, în medie, este superioară celei a bărbaților, și, în sfârșit, prin majorarea baremului alocației compensatorii pentru exercițiul financiar 2008 cu 21 de euro pe lună pentru pensionarii singuri și cu aproximativ 29 de euro pe lună pentru pensionarii care locuiesc cu altă persoană.
- 31 În această privință, instanța de trimitere consideră, în primul rând, că justificarea întemeiată pe durata mai scurtă de cotizare a femeilor trebuie respinsă, întrucât ajustarea anuală în cauză urmărește menținerea puterii de cumpărare a titularilor pensiilor prin indexarea cuantumurilor acestora în funcție de evoluția prețurilor de consum și această ajustare nu este, așadar, un element al prestației al cărei cuantum ar depinde de cel al cotizațiilor și de durata acestora.
- 32 În continuare, Oberster Gerichtshof consideră că nici faptul că, în medie, femeile primesc pensie o perioadă mai îndelungată datorită speranței lor de viață, superioară celei a bărbaților, nu poate justifica diferența de tratament în cauză, din moment ce este vorba despre un factor legat direct de sex, care, având în vedere jurisprudența

Curții, nu poate, prin natura sa, să fie luat în considerare (Hotărârea din 14 decembrie 1995, Nolte, C-317/93, Rec., p. I-4625, punctul 28).

- 33 În sfârșit, în ceea ce privește justificarea întemeiată pe majorarea baremului alocației compensatorii, instanța de trimitere arată că din datele statistice reiese că 136 771 de persoane, dintre care 64 166 de bărbați și 72 605 femei, au primit alocația compensatorie în plus față de pensia pentru limită de vârstă.
- 34 Or, din moment ce, în ceea ce privește persoanele care intră în domeniul de aplicare al ASVG, 57 % dintre femeile pensionate, dar numai 25 % dintre bărbații pensionați, primesc o pensie minimă, instanța de trimitere consideră că un număr de femei net superior celui al bărbaților nu primesc alocație compensatorie și nu pot, așadar, să beneficieze de majorarea baremului acestei alocații prevăzută în cadrul ajustării pensiilor pentru anul 2008.
- 35 Oberster Gerichtshof consideră în plus că, deși luarea în considerare a veniturilor soțului la stabilirea dreptului la alocația compensatorie pare, desigur, justificată, întrucât această prestație urmărește să asigure un minim de mijloace de existență (Hotărârea din 19 noiembrie 1992, Molenbroek, C-226/91, Rec., p. I-5943), nu rezultă că o astfel de luare în considerare ar fi deopotrivă justificată în cadrul unei măsuri de ajustare anuală a pensiilor.
- 36 Astfel, potrivit instanței menționate, ajustarea anuală a pensiilor are, în esență, drept scop menținerea puterii de cumpărare a pensiei și urmărește, așadar, un scop total diferit de cel urmărit de alocația compensatorie.

37 Instanța de trimitere consideră că, având în vedere aceste elemente, se pune întreba-rea dacă majorarea baremului alocației compensatorii poate justifica majorarea mai scăzută prevăzută de ajustarea din anul 2008 pentru pensiile minime și faptul că un număr considerabil mai ridicat de femei decât de bărbați sunt dezavantajate atunci când, în conformitate cu normele referitoare la această alocație compensatorie, ce-lelalte venituri ale titularului pensiei și cele ale soțului care locuiește cu acesta sunt luate în considerare numai în cazul pensiilor minime, în timp ce titularii de pensii mai ridicate beneficiază de o majorare superioară, fără a fi luate în considerare celelalte venituri ale acestora sau veniturile soțului.

38 În aceste condiții, Oberster Gerichtshof a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare:

„1) Articolul 4 din Directiva [79/7] trebuie interpretat în sensul că sistemul de ajusta-re anuală a pensiilor (indexare) prevăzut de legislația privind asigurarea obligato-rie de pensie se supune deopotrivă interdicției privind discriminarea prevăzută la alineatul (1) al acestei dispoziții?

2) În cazul unui răspuns afirmativ la prima întrebare, articolul 4 din Directiva [79/7] trebuie interpretat în sensul că se opune unei dispoziții naționale privind ajusta-rea anuală a pensiilor, care, în privința unui grup specific de pensionari care pri-mesc pensii minime, prevede o majorare potențial inferioară majorării aplicabile altor pensionari, în măsura în care această reglementare are efecte defavorabile pentru 25 % dintre pensionarii de sex masculin și pentru 57 % dintre pensionarii de sex feminin, fără un motiv obiectiv de justificare?

- 3) În cazul unui răspuns afirmativ la a doua întrebare, un tratament defavorabil aplicat pensionarilor de sex feminin în cadrul majorării anuale a pensiilor poate fi justificat prin vârsta mai mică de pensionare și/sau prin faptul că primesc pensie o perioadă mai lungă și/sau prin faptul că baremul venitului minim prevăzut de dreptul social (baremul alocațiilor compensatorii) a făcut obiectul unei majorări proporțional mai ridicate, atunci când dispozițiile privind acordarea venitului minim de drept social (alocația compensatorie) prevăd o imputare a celorlalte venituri proprii ale pensionarului, precum și a veniturilor soțului cu care locuiește, în timp ce în privința altor pensionari pensiile sunt majorate fără imputarea celorlalte venituri proprii ale pensionarului sau a veniturilor soțului acestuia?”

Cu privire la întrebările preliminare

Cu privire la prima întrebare

- ³⁹ Prin intermediul primei întrebări, instanța de trimitere solicită, în esență, să se stabilească dacă articolul 3 alineatul (1) din Directiva 79/7 trebuie interpretat în sensul că un sistem de ajustare anuală a pensiilor precum cel în cauză în acțiunea principală intră în domeniul de aplicare al acestei directive, astfel încât dispozițiile privind acest sistem sunt supuse interdicției de discriminare enunțate la articolul 4 alineatul (1) din respectiva directivă.

- ⁴⁰ Rezultă dintr-o jurisprudență constantă că, pentru a intra în domeniul de aplicare al Directivei 79/7, o prestație trebuie să constituie, integral sau parțial, un sistem legal de protecție împotriva unuia dintre riscurile enumerate la articolul 3 alineatul (1) din această directivă sau o formă de asistență socială care are aceeași finalitate și să fie legată în mod direct și efectiv de protecția împotriva unuia dintre aceste riscuri (a se

vedea în special Hotărârea din 16 decembrie 1999, Taylor, C-382/98, Rec., p. I-8955, punctul 14 și jurisprudența citată).

- 41 Întrucât este cert că prestația în cauză în acțiunea principală face parte dintr-un regim legal în măsura în care este prevăzută de o lege, și anume dispozițiile din ASVG care cuprind sistemul de ajustare a pensiilor pentru anul 2008, rămâne de examinat dacă această prestație este legată în mod direct și efectiv de protecția împotriva vreunui dintre riscurile enumerate la articolul 3 alineatul (1) din Directiva 79/7.
- 42 În această privință, trebuie constatat că o pensie plătită în temeiul ASVG, precum cea de care beneficiază doamna Brachner, constituie o prestație care, în mod vădit, este legată în mod direct și efectiv de unul dintre riscurile menționate, și anume de riscul aferent vârstei.
- 43 Acest lucru este valabil și pentru un sistem de ajustare anuală a unei astfel de pensii precum cel în cauză în acțiunea principală.
- 44 Astfel, precum pensia însăși, ajustarea ulterioară a acesteia tinde să protejeze persoanele care au împlinit vârsta legală de pensionare față de riscurile vârstei, garantând că aceste persoane pot dispune de mijloacele necesare în special în raport cu nevoile lor ca pensionari.
- 45 Astfel cum a arătat instanța de trimitere, sistemul de ajustare în cauză în acțiunea principală urmărește menținerea puterii de cumpărare a pensiei prin indexarea cuantumului acesteia în funcție de evoluția prețurilor de consum.

- 46 În plus, având în vedere finalitatea sistemului de ajustare în cauză în acțiunea principală, astfel cum a fost expusă de instanța de trimitere, care constă în menținerea puterii de cumpărare a pensiei în raport cu evoluția prețurilor de consum, nu se poate considera că este vorba despre un sistem care asigură, în anumite condiții, persoanelor ale căror venituri sunt inferioare unui anumit quantum definit prin lege, o prestație specială care să le permită să facă față nevoilor lor și în legătură cu care Curtea a apreciat că nu este vizat de articolul 3 alineatul (1) litera (a) din Directiva 79/7 (Hotărârea din 16 iulie 1992, Jackson și Cresswell, C-63/91 și C-64/91, Rec., p. I-4737, punctul 17).
- 47 Astfel, majorarea excepțională prevăzută de sistemul de ajustare în cauză în acțiunea principală se acordă chiar dacă pensionarii nu au dificultăți financiare și materiale. În plus, numai persoanele care au împlinit vârsta legală de pensionare pot beneficia de acest sistem de ajustare, astfel încât acordarea unei majorări în temeiul acestuia este în orice caz subordonată realizării riscului vârstei (a se vedea, prin analogie, Hotărârea Taylor, citată anterior, punctele 23-25).
- 48 Sistemul de ajustare menționat diferă, așadar, și de alte sisteme examinate de Curte, care priveau ajustări acordate în temeiul realizării unuia dintre riscurile enunțate la articolul 3 alineatul (1) din Directiva 79/7 și în privința cărora a considerat că această împrejurare este ca atare insuficientă pentru ca prestația de bază la care se raportau aceste ajustări și care nu viza un astfel de risc să intre în domeniul de aplicare al Directivei 79/7 (a se vedea în acest sens Hotărârea Jackson și Cresswell, citată anterior, punctul 19).
- 49 În speță nu este vorba nici despre un sistem caracterizat de împrejurarea că legea stabilește quantumul nevoilor teoretice ale persoanelor interesate, servind drept bază pentru determinarea prestației, făcând abstracție de orice considerație privind realizarea unuia dintre riscurile enumerate la articolul 3 alineatul (1) din Directiva 79/7, sistem în legătură cu care Curtea a apreciat că nu intră în niciun caz

în domeniul de aplicare al acestei directive (Hotărârea Jackson și Cresswell, citată anterior, punctul 20).

- 50 În plus, ținând seama de finalitatea sistemului de ajustare în cauză în acțiunea principală, modificarea ulterioară a cuantumului pensiilor pe care o prevede poate fi considerată ca ținând de „calculul prestațiilor” în sensul articolului 4 alineatul (1) din Directiva 79/7.
- 51 Nu poate fi admisă interpretarea contrarie, potrivit căreia numai calculul inițial al unei prestații care intră în domeniul de aplicare al Directivei 79/7, întrucât vizează unul dintre riscurile enunțate la articolul 3 alineatul (1) din aceasta, ar fi acoperit de interdicția prevăzută la articolul 4 alineatul (1) din această directivă.
- 52 Astfel, după cum a arătat avocatul general la punctul 59 din concluzii, o asemenea interpretare restrictivă, care ar presupune recunoașterea, fără justificare aparentă, a unei lacune importante în sfera interdicției discriminării față de femei, ar aduce atingere atât finalității Directivei 79/7, care, astfel cum enunță primul considerent al acesteia, constă în asigurarea aplicării progresive a principiului egalității de tratament în domeniul protecției sociale, a cărui importanță fundamentală a fost subliniată în mod repetat de Curte (a se vedea în special Hotărârea din 18 noiembrie 2010, Kleist, C-356/09, Rep., p. I-11939, punctul 39 și jurisprudența citată), cât și efectului util al aceleiași directive.
- 53 Având în vedere cele ce precedă, trebuie să se răspundă la prima întrebare că articolul 3 alineatul (1) din Directiva 79/7 trebuie interpretat în sensul că un sistem de ajustare anuală a pensiilor precum cel în cauză în acțiunea principală intră în domeniul de aplicare al acestei directive și este, așadar, supus interdicției de discriminare prevăzute la articolul 4 alineatul (1) din aceasta.

Cu privire la a doua întrebare

- 54 Prin intermediul celei de a doua întrebări, instanța de trimitere solicită, în esență, să se stabilească dacă articolul 4 alineatul (1) din Directiva 79/7 trebuie interpretat în sensul că se opune unui dispozitiv legislativ național care determină excluderea de la o majorare excepțională a pensiilor a unui grup determinat de titulari ai unor pensii minime și care prevede pentru aceștia din urmă o majorare inferioară celei aplicabile altor titulari de pensii, ceea ce determină dezavantajarea mult mai multor femei decât bărbați.
- 55 Trebuie constatat de la bun început că o reglementare națională precum cea în cauză în acțiunea principală nu conține o discriminare directă, din moment ce se aplică fără deosebire lucrătorilor de sex masculin și celor de sex feminin. Prin urmare, trebuie să se examineze dacă aceasta poate constitui o discriminare indirectă.
- 56 Rezultă dintr-o jurisprudență constantă a Curții că există discriminare indirectă atunci când aplicarea unei măsuri naționale, deși formulată în mod neutru, dezavantajează în fapt un număr mult mai mare de femei decât de bărbați (a se vedea în special Hotărârea din 16 iulie 2009, Gómez-Limón Sánchez-Camacho, C-537/07, Rep., p. I-6525, punctul 54 și jurisprudența citată).
- 57 În această privință, potrivit instanței de trimitere, din dispozițiile sistemului de ajustare a pensiilor în cauză în acțiunea principală, în special din articolul 634 alineatul (10) din ASVG, în versiunea rezultată din legea de modificare din 2007, rezultă că persoane precum doamna Brachner, care primesc o pensie minimă, cu alte cuvinte, o pensie al cărei quantum depășește baremul alocației compensatorii, suferă un dezavantaj din moment ce sunt excluse de la majorarea excepțională acordată persoanelor care beneficiază de pensii mai mari și nu au, în principiu, dreptul decât la majorarea mai mică prevăzută la articolul 108h alineatul (1) din ASVG, care a fost stabilită la 1,7% pentru anul 2008.

- 58 Se ridică, aşadar, problema dacă acest dezavantaj afectează în fapt un număr mult mai mare de femei decât de bărbați.
- 59 Pentru a putea răspunde la această întrebare, trebuie examinat, astfel cum a arătat instanța de trimitere, dacă respectiva categorie de pensionari care suferă dezavantajul menționat este compusă dintr-un număr mult mai ridicat de femei decât de bărbați.
- 60 Un prim indiciu care arată că acest dezavantaj afectează un număr mult mai ridicat de femei decât de bărbați, căruia trebuie să i se acorde o importanță deosebită și care, în plus, constituie un element indispensabil al analizei [a se vedea, în cadrul Directivei 76/207/CEE a Consiliului din 9 februarie 1976 privind punerea în aplicare a principiului egalității de tratament între bărbați și femei în ceea ce privește accesul la încadrarea în muncă, la formarea și la promovarea profesională, precum și condițiile de muncă (JO L 39, p. 40, Ediție specială, 05/vol. 1, p. 164), Hotărârea din 9 februarie 1999, Seymour-Smith și Perez, C-167/97, Rec., p. I-623, punctele 59 și 60], privește diferența dintre numărul de femei care primesc o pensie minimă, exprimată în procent în raport cu numărul total al femeilor care primesc o pensie în temeiul ASVG, și același procent referitor la bărbații pensionați.
- 61 Or, tot conform datelor statistice reținute de instanța de trimitere, aceste procente sunt de 57 pentru femeile pensionate și, respectiv, de 25 pentru bărbații pensionați.
- 62 Cu alte cuvinte, în ceea ce privește persoanele pensionate în temeiul ASVG, 75 % dintre bărbații pensionați puteau beneficia de majorarea excepțională a pensiilor, în timp ce acest lucru era valabil pentru numai 43 % dintre femeile pensionate.

- 63 O astfel de diferență este suficient de importantă pentru a constitui un indiciu semnificativ care să poată întemeia concluzia, care însă nu poate fi trasă decât de instanța de trimitere, potrivit căreia excluderea pensiilor minime de la majorarea excepțională pe care o prevede sistemul de ajustare în cauză în acțiunea principală dezavantajează în fapt un procent în mod considerabil mai ridicat de femei pensionate decât de bărbați pensionați.
- 64 În ipoteza în care aceste date statistice sunt reținute în final de instanța de trimitere, indiciile care rezultă nu ar fi infirmate dacă, în cadrul acestei analize, s-ar ține seama și de majorarea excepțională a baremului alocației compensatorii pentru anul 2008, prevăzută și de legea de modificare din 2007, de care pot beneficia, în principiu, titularii pensiilor minime.
- 65 Astfel, o comparație a procentajelor pensionarilor de sex masculin și de sex feminin care primesc o pensie minimă fără a putea pretinde să beneficieze de alocația compensatorie, în special din cauza existenței unor venituri globale ale menajului superioare baremului stabilit pentru a beneficia de această alocație, în raport cu numărul total al pensionarilor de fiecare sex cărora li se plătește o pensie în temeiul ASVG arată că, potrivit datelor statistice prezentate de instanța de trimitere, acest procent este de 47 pentru femeile pensionate și de 14 pentru bărbații pensionați.
- 66 În plus, din aceleași date reiese că 82 % dintre femeile care primesc o pensie minimă nu beneficiază de alocația compensatorie, în principal în temeiul regulii globalizării veniturilor, pe când acest lucru nu este valabil decât pentru 58 % dintre bărbații care primesc o astfel de pensie minimă.
- 67 Aceste concluzii de ordin statistic, în cazul în care ar fi confirmate de instanța de trimitere, arată că, dacă s-ar ține seama de majorarea excepțională a baremului alocației compensatorii pentru anul 2008 prevăzută de legea de modificare din 2007, diferența constatată dintre procentul de femei pensionate care au suferit un dezavantaj din

cauza excluderii pensiilor minime de la majorarea excepțională prevăzută de aceeași lege și procentul corespunzător al bărbaților pensionați nu s-ar reduce ci, dimpotrivă, ar fi și mai mare.

- 68 Prin urmare, trebuie să se răspundă la a doua întrebare că articolul 4 alineatul (1) din Directiva 79/7 trebuie interpretat în sensul că, ținând seama de datele statistice prezentate în fața instanței de trimitere și în lipsa unor elemente contrare, aceasta ar fi îndreptățită să considere că această dispoziție se opune unui dispozitiv legislativ național care determină excluderea de la o majorare excepțională a pensiilor a unui procent în mod considerabil mai ridicat de femei pensionate decât de bărbați pensionați.

Cu privire la a treia întrebare

- 69 Prin intermediul celei de a treia întrebări, instanța de trimitere solicită, în esență, să se stabilească dacă articolul 4 alineatul (1) din Directiva 79/7 trebuie interpretat în sensul că, dacă, în cadrul examinării pe care aceasta trebuie să o efectueze pentru a oferi un răspuns la a doua întrebare, ar ajunge la concluzia potrivit căreia, în realitate, un procent în mod considerabil mai ridicat de femei pensionate decât de bărbați pensionați este susceptibil să fi suferit un dezavantaj din cauza excluderii pensiilor minime de la majorarea excepțională prevăzută de sistemul de ajustare în cauză în acțiunea principală, acest dezavantaj poate fi justificat de faptul că femeile care au lucrat beneficiază mai devreme de pensie, că primesc pensia un timp mai îndelungat sau de faptul că baremul alocației compensatorii a făcut de asemenea obiectul unei majorări excepționale pentru același an 2008.

- 70 În această privință, trebuie amintit, în primul rând, că, potrivit unei jurisprudențe constante a Curții, o măsură națională care constituie o discriminare indirectă, întrucât, deși formulată în mod neutru, dezavantajează în fapt un număr mult mai mare de femei decât de bărbați, este contrară articolului 4 alineatul (1) din Directiva 79/7, cu

excepția cazului în care această măsură este justificată de factori obiectivi și străini de orice discriminare bazată pe sex. Aceasta este situația dacă mijloacele alese răspund unui obiectiv legitim al politicii sociale a statului membru a cărui legislație este în discuție sunt apte să atingă obiectivul urmărit de aceasta și sunt necesare în acest scop (a se vedea în acest sens în special Hotărârea din 8 februarie 1996, Laperre, C-8/94, Rec., p. I-273, punctul 14 și jurisprudența citată).

- 71 În plus, un astfel de factor nu poate fi considerat ca fiind apt să garanteze obiectivul invocat decât dacă răspunde cu adevărat preocupării privind atingerea acestuia și este pus în aplicare în mod coerent și sistematic (a se vedea în acest sens în special Hotărârea din 18 noiembrie 2010, Georgiev, C-250/09 și C-268/09, Rep., p. I-11869, punctul 56 și jurisprudența citată).
- 72 În continuare, reiese de asemenea din jurisprudența Curții că, deși în final revine instanței naționale, care este singura competentă să aprecieze faptele și să interpreteze legislația națională, sarcina de a stabili dacă și în ce măsură dispoziția legislativă respectivă este justificată de un astfel de obiectiv, Curtea, investită în cadrul unei trimiteri preliminare cu atribuția de a furniza răspunsuri utile instanței naționale, este competentă să dea indicații, întemeiate pe dosarul cauzei din acțiunea principală, precum și pe observațiile scrise și orale care i-au fost prezentate, de natură a permite instanței naționale să se pronunțe (a se vedea în acest sens în special Hotărârea Seymour-Smith și Perez, citată anterior, punctele 67 și 68, precum și jurisprudența citată).
- 73 În sfârșit, Curtea a apreciat în mod repetat că, la alegerea măsurilor care pot îndeplini obiectivele politicii lor sociale și de ocupare a forței de muncă, statele membre dispun de o largă marjă de apreciere (a se vedea în special Hotărârea Seymour-Smith și Perez, citată anterior, punctul 74 și jurisprudența citată).

- 74 Cu toate acestea, revine statului membru, în calitatea sa de autor al normei prezumate discriminatorii, sarcina de a arăta că norma menționată răspunde unui obiectiv legitim al politicii sale sociale, că acest obiectiv este străin de orice discriminare bazată pe sex și că putea aprecia în mod rezonabil că mijloacele alese sunt apte pentru realizarea obiectivului menționat (a se vedea în acest sens în special Hotărârea Seymour-Smith și Perez, citată anterior, punctul 77).
- 75 Trebuie, așadar, să se examineze dacă, în raport cu aceste principii care rezultă din jurisprudență, vreunul dintre cele trei motive invocate în fața instanței de trimitere, astfel cum sunt preluate în a treia întrebare preliminară, poate justifica discriminarea indirectă în cauză în acțiunea principală, presupunând că aceasta ar fi reținută de instanța de trimitere în urma examinării pe care trebuie să o efectueze ținând seama de elementele furnizate de Curte ca răspuns la a doua întrebare.
- 76 În ceea ce privește, în primul rând, motivul de justificare întemeiat pe faptul că lucrătorii de sex feminin beneficiază de pensie de la o vârstă mai puțin înaintată, astfel încât nivelul cotizațiilor lor este în general mai scăzut decât cel al lucrătorilor de sex masculin, un astfel de fapt, care se raportează la echilibrul care trebuie să existe în cadrul unui sistem de asigurări sociale cu caracter contributiv între cotizațiile achitate și prestațiile furnizate, este unul dintre factorii care explică nivelul în medie mai scăzut al quantumului pensiilor pe care le primesc lucrătorii de sex feminin.
- 77 Totuși, acest motiv nu poate în niciun caz justifica excluderea femeilor care primesc o pensie minimă de la beneficiul majorării excepționale a pensiilor, prevăzută de sistemul de ajustare în cauză în acțiunea principală.
- 78 Astfel, după cum explică instanța de trimitere, acest sistem de ajustare prevede o adaptare a pensiilor în vederea menținerii puterii de cumpărare a pensiei în raport cu evoluția prețurilor de consum.

- 79 Prin urmare, este evident că această adaptare nu constituie o prestație care reprezintă contraprestația cotizațiilor plătite. Așadar, aceasta nu poate fi invocată pentru a justifica excluderea titularilor de pensii minime de la beneficiul ajustării pensiilor lor.
- 80 În consecință, un motiv întemeiat pe împrejurarea că femeile au cotizat în general mai puțin decât bărbații nu este pertinent în cadrul examinării unei eventuale justificări a excluderii celor dintâi de la o măsură de ajustare precum cea în cauză în acțiunea principală.
- 81 În continuare, trebuie examinat motivul întemeiat pe faptul că femeile care au lucrat primesc pensiile un timp mai îndelungat datorită speranței de viață, în medie mai lungă, a femeilor.
- 82 Acest motiv, ca și cel referitor la nivelul mai scăzut al cotizațiilor plătite de femeile pensionate, urmărește echilibrul care trebuie să existe, în cadrul unui sistem de asigurare socială cu caracter contributiv, între cotizații și prestații la stabilirea nivelului acestora din urmă.
- 83 Cu toate acestea, nu există un raport între acest motiv și excluderea titularilor de pensii minime de la beneficiul majorării excepționale prevăzute de sistemul de ajustare în cauză în acțiunea principală.
- 84 Astfel, după cum a arătat instanța de trimitere și după cum s-a precizat la punctul 78 din prezenta hotărâre, obiectivul acestui sistem de ajustare este garantarea menținerii puterii de cumpărare a pensiei în raport cu evoluția prețurilor de consum.

- 85 Or, un astfel de obiectiv este străin de cel pe care se întemeiază motivul de justificare invocat, care, în ceea ce îl privește, urmărește să asigure echilibrul financiar dintre cotizații și prestații la stabilirea acestora din urmă.
- 86 Speranța de viață în medie mai lungă a femeilor nu poate, așadar, să fie invocată ca motiv care să poată justifica excluderea titularilor de pensii minime de la beneficiul unei majorări excepționale care vizează garantarea puterii de cumpărare a pensiilor.
- 87 În sfârșit, trebuie examinat al treilea motiv, care urmărește să justifice excluderea pensiilor minime de la beneficiul majorării excepționale prevăzute pentru anul 2008 de sistemul de ajustare în cauză în acțiunea principală, în special la articolul 634 alineatul (10) din ASVG, în versiunea rezultată din legea de modificare din 2007, și anume majorarea excepțională, prevăzută de asemenea pentru anul 2008 de aceeași lege de modificare, a baremului alocației compensatorii de care beneficiază în principiu titularii de pensii minime.
- 88 Potrivit instanței de trimitere, pentru a examina temeinicia acestui motiv de justificare, trebuie să se țină seama de faptul că această majorare excepțională nu determină o creștere efectivă a alocației compensatorii decât dacă este îndeplinită condiția privind globalizarea veniturilor, și anume aceea că quantumul brut al pensiei, majorat cu celelalte venituri nete ale pensionarului și cu ale soțului care locuiește cu acesta, nu trebuie să depășească quantumul pertinent al baremului menționat, în timp ce, pentru pensiile de nivel superior, acordarea majorării excepționale nu este supusă unei astfel de condiții de luare în considerare a altor venituri.
- 89 În această privință, astfel cum Curtea a constatat deja, alocația compensatorie este o prestație care urmărește să asigure un minim vital beneficiarului său, în cazul unei pensii insuficiente (Hotărârea din 29 aprilie 2004, Skalka, C-160/02, Rec., p. I-5613, punctul 26).

- 90 Prestația menționată urmărește astfel un obiectiv legitim de politică socială străin de orice discriminare bazată pe sex (a se vedea în acest sens, în privința unei majorări a unei prestații minime de securitate socială, Hotărârea din 11 iunie 1987, Teuling, 30/85, Rec., p. 2497, punctele 15-17).
- 91 În plus, din jurisprudența Curții reiese că atribuirea unui venit egal cu minimul social este parte integrantă a politicii sociale a statelor membre și că acestea dispun de o marjă de apreciere rezonabilă în ceea ce privește natura măsurilor de protecție socială și modalitățile concrete de realizare a acestora (Hotărârea Molenbroek, citată anterior, punctul 15).
- 92 De altfel, Curtea a hotărât, în ceea ce privește sistemele naționale care cuprind o prestație minimă de securitate socială, că majorări ale unei astfel de prestații, chiar dacă sunt favorabile în principal bărbaților din cauza aplicării unor norme care impun luarea în considerare a veniturilor soțului, sunt în principiu justificabile din perspectiva Directivei 79/7 (Hotărârile Teuling, punctul 17, și Molenbroek, punctele 16 și 17, citate anterior).
- 93 De asemenea, excluderea de la beneficiul alocației compensatorii care decurge din aplicarea regulii globalizării veniturilor soților, chiar dacă ar afecta în majoritate femeile pensionate, poate fi justificabilă din perspectiva obiectivului care constă în asigurarea menținerii pensiei deasupra minimului social.
- 94 Cu toate acestea, în măsura în care majorarea excepțională a baremului alocației compensatorii este invocată ca justificare pentru excluderea beneficiarilor de pensii minime de la majorarea excepțională prevăzută de sistemul de ajustare în cauză în acțiunea principală, pentru motivul că prima majorare menționată ar urmări compensarea efectelor acestei excluderi, o astfel de regulă a globalizării veniturilor trebuie să fie de asemenea justificabilă din perspectiva obiectivului propriu acestui sistem de ajustare.

- 95 Or, nu aceasta este situația, întrucât nu există un raport între această regulă a globalizării veniturilor și obiectivul propriu al sistemului de ajustare menționat, care, astfel cum s-a precizat deja, urmărește menținerea puterii de cumpărare a pensiilor în raport cu evoluția prețurilor de consum.
- 96 Dimpotrivă, împrejurarea că beneficiarul unei pensii minime sau soțul acestuia dispune de alte venituri nu implică în niciun caz că quantumul unei astfel de pensii nu ar trebui, asemenea pensiilor mai mari, să beneficieze de majorarea excepțională pentru a garanta puterea de cumpărare a acestor pensii.
- 97 Argumentul potrivit căruia nu ar fi necesar să se acorde o majorare excepțională în cazuri în care titularii unei pensii și soții lor dispun în mod global de suficiente venituri pentru a nu se afla sub minimul social nu poate fi invocat ca justificare obiectivă a diferenței de tratament între persoanele care beneficiază de o pensie minimă și cele care sunt titulare ale unei pensii în quantum superior, în măsura în care acestea din urmă dispun în principiu, fie și numai datorită quantumului pensiilor lor, de venituri suficiente (a se vedea, prin analogie, Hotărârea din 13 decembrie 1989, Ruzius-Wilbrink, C-102/88, Rec., p. 4311, punctul 16).
- 98 Din moment ce numai titularii de pensii minime sunt supuși unei condiții referitoare la globalizarea veniturilor pentru a aprecia dreptul lor eventual de a beneficia de alocația compensatorie, a cărei majorare poate neutraliza efectele excluderii de la o măsură de ajustare în favoarea titularilor oricărei alte pensii, nu se poate considera, având în vedere jurisprudența amintită la punctele 70-74 din prezenta hotărâre, că statul membru, în calitatea sa de autor al normei prezumate discriminatorii, a stabilit că poate estima în mod rezonabil că majorarea excepțională a alocației compensatorii, invocată ca motiv de justificare în temeiul articolului 4 alineatul (1) din Directiva 79/7, răspunde cu adevărat preocupării de atingere a obiectivului sistemului de ajustare în cauză în acțiunea principală, care constă în garantarea menținerii

puterii de cumpărare a pensiilor, și este pusă în aplicare în acest sens în mod coerent și sistematic.

- 99 De altfel, și alte elemente susțin această concluzie.
- 100 Astfel, după cum s-a arătat deja la punctul 66 din prezenta hotărâre, din datele statistice oferite de instanța de trimitere reiese că 82% dintre femeile care primesc o pensie minimă nu beneficiază, în aplicarea regulii globalizării veniturilor, de alocația compensatorie, pe când acest lucru nu este valabil decât pentru 58% dintre bărbații care primesc o pensie minimă.
- 101 Rezultă că, în realitate, pentru marea majoritate a femeilor care primesc o pensie minimă, majorarea baremului alocației compensatorii nu este de natură să neutralizeze efectele excluderii de la beneficiul majorării excepționale pentru titularii de pensii minime.
- 102 Dimpotrivă, aceste date arată că, dat fiind că un procent mult mai mare de bărbați care primesc o pensie minimă primesc alocația compensatorie, majorarea excepțională a baremului menționat este susceptibilă să profite în mod semnificativ mai mult acestora, astfel încât această măsură agravează diferența de tratament ale cărei victime sunt femeile care primesc o pensie minimă.
- 103 În acest context, Curtea a hotărât că excepțiile de la prevederile unei legi pot în anumite cazuri să aducă atingere coerenței acesteia, în special atunci când, prin amploarea lor, acestea produc un rezultat contrar obiectivului urmărit prin legea respectivă (a se vedea Hotărârea din 12 ianuarie 2010, Petersen, C-341/08, Rep., p. I-47, punctul 61, precum și Hotărârea din 21 iulie 2011, Fuchs și Köhler, C-159/10 și C-160/10, Rep., p. I-6919, punctul 86).

104 Prin urmare, trebuie să se răspundă la a treia întrebare că articolul 4 alineatul (1) din Directiva 79/7 trebuie interpretat în sensul că, dacă, în cadrul examinării pe care instanța de trimitere trebuie să o efectueze pentru a oferi un răspuns la a doua întrebare, aceasta ar ajunge la concluzia potrivit căreia, în realitate, un procent în mod considerabil mai ridicat de femei pensionate decât de bărbați pensionați este susceptibil să fi suferit un dezavantaj din cauza excluderii pensiilor minime de la majorarea excepțională prevăzută de sistemul de ajustare în cauză în acțiunea principală, acest dezavantaj nu poate fi justificat de faptul că femeile care au lucrat beneficiază mai devreme de pensie, că primesc pensia un timp mai îndelungat și nici de faptul că baremul alocației compensatorii a făcut de asemenea obiectul unei majorări excepționale pentru același an 2008.

Cu privire la cheltuielile de judecată

105 Întrucât, în privința părților din acțiunea principală, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera a patra) declară:

1) Articolul 3 alineatul (1) din Directiva 79/7/CEE a Consiliului din 19 decembrie 1978 privind aplicarea treptată a principiului egalității de tratament între bărbați și femei în domeniul securității sociale trebuie interpretat în sensul că un sistem de ajustare anuală a pensiilor precum cel în cauză în acțiunea

principală intră în domeniul de aplicare al acestei directive și este, așadar, supus interdicției de discriminare prevăzute la articolul 4 alineatul (1) din aceasta.

- 2) Articolul 4 alineatul (1) din Directiva 79/7 trebuie interpretat în sensul că, ținând seama de datele statistice prezentate în fața instanței de trimitere și în lipsa unor elemente contrare, aceasta ar fi îndreptățită să considere că această dispoziție se opune unui dispozitiv legislativ național care determină excluderea de la o majorare excepțională a pensiilor a unui procent în mod considerabil mai ridicat de femei pensionate decât de bărbați pensionați.

- 3) Articolul 4 alineatul (1) din Directiva 79/7 trebuie interpretat în sensul că, dacă, în cadrul examinării pe care instanța de trimitere trebuie să o efectueze pentru a oferi un răspuns la a doua întrebare, aceasta ar ajunge la concluzia potrivit căreia, în realitate, un procent în mod considerabil mai ridicat de femei pensionate decât de bărbați pensionați este susceptibil să fi suferit un dezavantaj din cauza excluderii pensiilor minime de la majorarea excepțională prevăzută de sistemul de ajustare în cauză în acțiunea principală, acest dezavantaj nu poate fi justificat de faptul că femeile care au lucrat beneficiază mai devreme de pensie, că primesc pensia un timp mai îndelungat și nici de faptul că baremul alocației compensatorii a făcut de asemenea obiectul unei majorări excepționale pentru același an 2008.

Semnături